

Několik poznámek k zadávání a hodnocení domácích úkolů

Jedním z aktuálně diskutovaných témat je problematika domácích úkolů, práva škol takové úkoly zadávat, povinnosti žáků je plnit a oprávnění škol přístupu žáků k domácím úkolům, resp. domácí úkoly jako takové hodnotit. Nejrůznější mediální vyjádření k tomuto tématu jsou z logiky zkratkovitosti mediálního prostoru zpravidla velmi zjednodušující a výstupy v médiích v rámci standardního zpravodajství z pochopitelných důvodů většinou nepostihují problematiku v potřebné šíři.

PhDr. Ondřej Andrys, MAE
náměstek ústředního školního inspektora

Nejde o právo, ale o pedagogický nástroj

Nejprve je třeba konstatovat, že žádný právní předpis se problematikou zadávání a hodnocení domácích úkolů nezabývá, a tudíž tato problematika není právně upravena ani jednoznačně vymezena. Tento stav je ovšem pochopitelný, neboť jde primárně o otázku pedagogickou a nikoli právní. Domácí úkoly nejsou nutnou součástí vzdělávání, čili škola samozřejmě není povinna žákům domácí úkoly zadávat. Nicméně využívání domácích úkolů jako pedagogického nástroje je bezpochyby plně v souladu se školským zákonem, přičemž je jednoznačně vhodné a žádoucí, aby tuto problematiku upravoval na úrovni školy její školní řád. Zde navíc platí, že žáci jsou v souladu s § 22 odst. 1 písm. c) školského zákona povinni plnit pokyny pedagogických pracovníků vydané ve shodě s právními předpisy a školním řádem. Ten je závazným dokumentem, na jehož schvalování se prostřednictvím školské rady podílí celá školní komunita, včetně zákonných zástupců nezletilých žáků, případně včetně žáků zletilých.

Cíle vzdělávání

Cílem vzdělávání je mimo jiné také vést člověka k učení se v průběhu celého života (k tomu viz §2 odst. 2 písmeno a) školského zákona), při vědomí jeho spolupovinnosti za své vzdělávání (§2 odst. 1 písmeno h) školského zákona). Základní vzdělávání pak speciálně vede k tomu, aby si žák osvojil potřebné vzdělávací strategie a na jejich základě byl motivován právě k celoživotnímu učení (§ 44 školského zákona). Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání na různých místech zmiňuje záměr vést žáky k samostatnosti. A právě zadávání domácích úkolů může být jedním z nástrojů pro dosažení těchto cílů.

Přiměřenost a atraktivita

Domácí úkol se zadává v zájmu upevnování znalostí žáka, příp. pro zopakování učiva, v zájmu ukotvení jeho pracovních návyků apod. Úkoly by měly vést třeba k procvičování či lepšímu pochopení již probraného učiva, naopak by neměly suplovat práci pedagogického pracovníka. Domácí úkoly by měly být při-

měřené jak z hlediska obsahové náročnosti, tak z hlediska jejich rozsahu a četnosti zadávání, měly by být **motivační**, pro žáky alespoň něčím **atraktivní**, v optimálním případě by měly zohledňovat také zájmy žáků i efektivní pedagogické principy (např. domácí úkol jako součást projektové výuky, domácí úkol založený na kooperativních činnostech apod.) a **ne měly by přispívat k přenášení zodpovědnosti za vzdělávání na rodinu** (ta se má věnovat hlavně výchově a naopak nepřenášet na školu odpovědnost za výchovu). Možnou cestou je i zadávání vícero úkolů, z nichž si žáci mohou vybrat, nebo zadávání domácích úkolů s delším časem na splnění, než je následující den. Vždy ovšem záleží na konkrétních situacích, možnostech i pedagogických strategiích konkrétní školy a jejích učitelů. Nejde tedy ani tak o to „zda“, jako spíše o to „jak“.

Domluva s učitelem nebo ředitelem

V případě, že se zletilí žáci nebo zákonní zástupci nezletilých žáků domnívají, že domácí úkoly jsou

zadávány v nepřiměřené míře nebo nevhodným způsobem, že jsou nepřiměřeně složité apod., je vhodné celou záležitost prodiskutovat s konkrétním pedagogem a nedojde-li k vzájemnému porozumění, pak lze věc **konzultovat s ředitelem školy**. Ten ze zákona odpovídá za odbornou a pedagogickou úroveň vzdělávání, a jeho povinností je tedy také komunikovat s jednotlivými učiteli o jejich vzdělávacích metodách, postupech a nástrojích. V souladu s §174 odst. 6 školského zákona se lze se stížností obrátit také na Českou školní inspekci, ale pro všechny zúčastněné je nepochybně lepší, když se danou záležitostí podaří prodiskutovat a vyřešit již na úrovni školy. Rodičům i škole jde totiž určitě o totéž, tedy o kvalitní, smysluplné a efektivní vzdělávání.

Jak s hodnocením úkolů

Mnohem složitější otázkou je pak přístup k hodnocení domácích úkolů. Obecně platí, že **škola může hodnotit domácí úkoly pouze v případě, že je tato možnost zakotvena v pravidlech hodnocení jako nutná součásti školního řádu**. Platí však také, že k hodnocení domácích úkolů je třeba **přístupovat velmi citlivě**. Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání, stanoví, že hodnocení výsledků vzdělávání žáků vychází z posouzení míry dosažení výstupů pro jednotlivé předměty školního vzdělávacího programu, je pedagogicky odůvodněné a respektuje individuální vzdělávací potřeby žáků. V případě domácích úkolů je totiž nutné zohledňovat i různé kontextové faktory. V tomto smyslu lze zmínit např. rodinné

zázemi žáka a související socioekonomické charakteristiky. Je totiž třeba vzít v úvahu, že zákonní zástupci některých žáků nejeví o jejich vzdělávání zájem, natož aby je podporovali v nějaké systematické přípravě, a naopak zákonní zástupci jiných žáků mohou být v oblasti domácích úkolů angažováni do té míry, že s plněním úkolů svým dětem významně pomáhají, nebo je za ně rovnou zpracují (zde pomímám

situaci, kdy je naopak smyslem domácího úkolu, aby na něm děti spolupracovaly s rodiči). Tyto skutečnosti by pak hodnocení žáka na základě domácího úkolu zkreslovaly a samotné hodnocení by pak nemuselo být spravedlivé a odůvodněné. Jsou-li domácí úkoly hodnoceny, pak by mělo jít o jednu z mnoha složek, které se na celkovém hodnocení úrovně znalostí a dovedností žáka podílejí. ◀